

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Стрій Любові Олексіївни
на дисертацію Фаловича Володимира Андрійовича
«Формування та розвиток комплексу емерджентних якостей в ланцюгу
поставок на ринку товарів промислового призначення», подану на
здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)
до спеціалізованої вченої ради Д58.052.05
Тернопільського національного технічного університету імені Івана
Пуллюя

Актуальність обраної теми

Загострення конкурентної боротьби за споживача на фоні кризових економічних явищ підвищує актуальність проблем функціонування ланцюгів поставок. В цей же час, якщо поява логістики, як науки стала відповіддю на необхідність реалізації маркетінго-орієнтованої економічної парадигми, то формування концепції управління ланцюгами поставок (англ. Supply Chain Management, SCM) є результатом переходу до клієнто-орієнтованої економічної парадигми, яка найбільш повно відображає системність, взаємозв'язок і взаємозалежність бізнес-партнерів у рамках ланцюгів поставок.

Одним із найперспективніших сегментів з погляду імплементації концепції управління ланцюгами поставок є ринок товарів промислового призначення, характерною особливістю якого є частота та непередбачуваність змін попиту, виникнення нових потреб та видів продукції, що скорочують довжину життєвого циклу товарів і час реагування на зміни ринкового середовища, викликають високий ступінь ризику нереалізації товарів, а тому – невиправдане нагромадження запасів і зростання витрат.

Відтак, зростають вимоги до управління виробничою та обслуговуючою системами промислових підприємств, виникає потреба в структурах, що ефективно та з найменшими витратами здійснювали б управління матеріальними та пов'язаними з ними потоками.

Вирішення цих завдань великою мірою залежить від правильного налаштування логістики ланцюгів поставок товарів промислового призначення, її поєднання із іншими, не менш важливими сферами – маркетингом та виробництвом.

Ефективність логістичної діяльності знаходиться в прямій залежності від сформованих логістичних ланцюгів поставок підприємств. Тому, першочергового значення набуває формування емерджентних якостей ланцюгів поставок товарів промислового призначення, що потребує детального дослідження комплексу характерних ознак цих ланцюгів, вивчення аспектів їх функціонування та виявлення чинників, які лежать в основі успішного управління та ефективного розвитку.

В наукових працях бракує підходів до визначення суті та змісту емерджентності логістичних систем як інструменту ефективного забезпечення формування ланцюгів поставок товарів промислового призначення. Це вказує на необхідність поглиблення та конкретизації теоретичних основ, удосконалення методичного інструментарію щодо умов, механізмів та інструментів формування і розвитку емерджентних якостей в ланцюгу поставок з метою отримання довготермінових конкурентних переваг в умовах нестійкого економічного розвитку.

З огляду на викладене, проблема обґрунтування умов, механізмів та інструментів формування і розвитку емерджентних якостей в ланцюгу поставок, завдяки яким досягається зростання конкурентоспроможності як самих ЛП, так і їх учасників, набуває особливої актуальності та зумовлює відповідний вибір мети та завдань дослідження.

Розробка теоретичних та прикладних зasad формування та розвитку емерджентних якостей ланцюгів поставок товарів промислового призначення дозволить позитивно вплинути на функціонування промислових підприємств, підвищити ефективність їх діяльності та раціонально організувати процеси товаропереміщення матеріальних та інформаційних потоків, які в сукупності забезпечать можливість застосування складних методів та алгоритмів

прийняття рішень в усіх концептуально окреслених напрямах здобуття ними довгострокових конкурентних переваг.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження за тематичним спрямуванням виконано згідно з науково-дослідними роботами кафедри промислового маркетингу Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пуллюя за темами: «Маркетингові засади розвитку підприємств у висококонкурентному інноваційному середовищі» (державний реєстраційний номер 0109U008066), «Використання маркетингових інструментів для забезпечення сталого розвитку суб'єктів приватного неприбуткового сектору» (державний реєстраційний номер 0114U001309), «Маркетингові стратегії розвитку підприємств автомобілебудівної промисловості» (державний реєстраційний номер 0116U000408).

Відповідність напряму наукових досліджень дисертанта та використання їх результатів при розробленні зазначених тем свідчить про актуальність, важливість та значущість питань, що вирішуються у дисертаційній роботі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Фаловича В. А. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості та достовірності, що зумовлюється:

- критичним опрацюванням та узагальненням актуальних наукових досліджень у цій сфері із використанням існуючих парадигм, висвітлених у літературних джерелах;
- широким використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, в т.ч. економіко-математичних із залученням комп'ютерних технологій;

- використання актуальної статистичної інформації та інформації, отриманої за результатами власних досліджень;
- успішною апробацією результатів досліджень на науково-практичних конференціях.

Основні положення, які сформульовані за результатами дисертаційного дослідження, відображають особистий внесок Фаловича В. А. у наукове опрацювання поставленої проблеми. В результаті вирішення широкого кола теоретичних і методичних завдань одержано результати, які характеризуються науковою новизною.

Дослідження концептуальних детермінант ланцюгів поставок товарів промислового призначення дало змогу уточнити змістовну частину терміна «емерджентність ланцюга поставок», ідентифікувати потенціал та рівень його емерджентності та зробити висновок про наявність серйозних бар'єрів в їх розвитку, що є стимулом для перегляду компаніями своїх бізнес-процесів і пошуку шляхів підвищення їх ефективності (49-59 дисертації, с. 9 автореферату).

На основі розробленого механізму адаптування виробника, як провідної ланки ланцюга поставок до умов функціонування ЛП, автором запропоновано алгоритм модернізації виробничих систем (с. 77-81 дисертації, с. 11 автореферату), застосування якого дасть змогу учасникам ланцюга поставок досягти необхідного рівня спеціалізації, визначитись у функціональних сферах, які потребують покращення, а також встановити ступінь змін, які необхідно реалізувати.

На основі розробленої автором концепції набуття ЛП потенціалу емерджентності (с.101-104 дисертації, с. 12-13 автореферату), визначено сутність основних емерджентних якостей ЛП, таких як інноваційність, відповідальність ЛП, адаптивність, стандартоорієнтованість, що в сукупності дозволило визначити напрямки його реструктуризації.

Обґрунтування ролі «відповідальної поведінки» підприємств в ланцюгах поставок, який в довгостроковій перспективі, крім екологічних та соціальних

вигод, забезпечує довгострокове зростання економічної цінності учасників ланцюга поставок (с. 136-138 дисертації, с. 13 автореферату), обумовлює актуалізацію необхідності формування і розвитку таких емерджентних властивостей ланцюга поставок, як стратегічна адаптивність, стандартоорієнтованість, розширена відповіальність.

Актуалізований відносно новий, у вітчизняному середовищі, підхід до поділу логістичних процесів у ЛП товарів промислового призначення відомий під назвою референтної моделі операцій SCOR (с.111-113 дисертації, с. 14-15 автореферату), сприятиме створенню основи для вдосконалення ланцюгів поставок товарів промислового призначення (як для глобальних проектів, так і для специфічного конкретного підрозділу підприємства) та забезпечить набуття ланцюгами поставок нових емерджентних властивостей.

Запропонована автором класифікація логістичних процесів щодо їх впливу на рівень відповіальності ЛП, дозволить підприємствам виділити групи процесів, котрі забезпечують формування емерджентних якостей ЛП та завдяки цьому отримати стратегічні конкурентні переваги в умовах зовнішнього середовища, що постійно змінюється та налаштувати логістичний процес у відповідності до цільових орієнтирів всіх учасників ЛП товарів промислового призначення (с.181-184 дисертації, с. 17-18 автореферату).

Поглиблюючи дослідження особливостей перебігу логістичних процесів у ланцюгах поставок на ринку товарів промислового призначення під кутом логістичного забезпечення цих процесів (с. 197-201 дисертації, с. 18-19 автореферату), автором доведено доцільність дослідження процесів в ЛП щодо реструктуризації з допомогою двох матриць «детермінанта емерджентності × істотність впливу» і «істотність процесу × можливість змін», що забезпечить можливість виділення тих процесів, які забезпечують ефективний розвиток емерджентних якостей ЛП.

В ході вирішення проблеми усунення зайвих витрат у ЛП товарів промислового призначення, автором запропоновано концепцію обов'язкового застосування основних інструментів системи Kaizen для усіх без винятку

учасників ЛП товарів промислового призначення (с.205-212 дисертації, с. 19 автореферату). Це забезпечить безперервне вдосконалення усередині ЛП та уможливить впровадження корпоративної культури та управлінських рішень, що стимулюватимуть усіх учасників ЛП постійно пропонувати поліпшення і упроваджувати їх в режимі щоденної роботи.

Значну цінність у практичній площині має побудована автором багатофакторна модель на основі статистичних даних та даних досліджуваних підприємств. Це дало змогу ідентифікувати ланцюги поставок з описом характеристик нижньої частини ЛП (с. 219-220 дисертації, с. 20-21 автореферату), та визначити потреби в конкретних емерджентних якостях ЛП товарів промислового призначення.

На основі вивчення практичного досвіду впровадження мультимодальних перевезень, що підкреслює очевидні економічні вигоди, які можуть отримати підприємства від тісної інтеграції, автором доведено не лише тактичну цінність аутсорсингу, яку традиційно розглядають у площині витрат та ефективності, але і стратегічну цінність, яка проявляється головним чином в площині формування обов'язкової емерджентної якості – екологічної і соціальної відповідальності (с. 255-256 дисертації, с. 23-24 автореферату).

Набули подального розвитку рекомендації автора щодо формування підґрунтя для застосування механізму набуття операційного ефекту масштабу ЛП в контексті складової його емерджентного потенціалу завдяки поглибленню стандартизації до рівня підпроцесів та операцій на прикладі процесу постачання (с.267-268 дисертації, с. 24 автореферату). Це дасть змогу промисловим підприємствам підвищити результативність процесів в ЛП та забезпечити досягнення компромісу між якісними та вартісними аспектами співпраці господарюючих суб'єктів-членів ланцюга поставок та, як наслідок, дозволить максимізувати вигоду кожного з них.

Описана в роботі модель ідентифікації впливу складських процесів на складові комплексу емерджентності з застосуванням інтегрованої інформаційної системи та технології радіочастотної ідентифікації (с.293-296

дисертації, с. 25 автореферату), забезпечить більш тісне співробітництво партнерів в ланцюзі поставок задля досягнення запланованих змін.

Теоретична цінність і практичне значення отриманих результатів

Результати дисертаційної роботи представляють інтерес з наукової та практичної точок зору, що підтверджується успішною їх апробацією в діяльності Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 21.05.2018 №03-478), ТОВ «МВ СТЕЛЛАР» (довідка від 23.05.2018 №102922), ПАТ «Тернопільський радіозавод «Оріон» (довідка від 22.05.2018 №444/344), ТзОВ «ОСП Корпорація «Ватра» (довідка від 21.05.2018 №388), ТзОВ «Завод газового обладнання «Альфа-Газпромкомплект» (довідка від 23.05.2018, №47), ТзОВ «Бумеранг» (довідка від 24.07.2018 №39), підприємством «Petecki», Республіка Польща, (довідка від 14.02.2018 №625/3), а також у навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при викладанні дисциплін «Логістика», «Новітній маркетинг», «Стратегічний маркетинг», «Маркетинговий менеджмент», «Маркетингова політика розподілу», «Євромаркетинг» (акт про впровадження від 22.05.2018), а також Тернопільського національного економічного університету при проведенні лекційних і практичних занять з курсів «Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств», «Управління ефективністю фірми», «Інвестиційна діяльність промислового підприємства», «Підприємство на ринку промислових товарів» (довідка про впровадження від 23.05.2018 № 126-27/932).

Отже, практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що запропоновані в дисертації моделі можуть застосовуватись при управлінні ланцюгами поставок промислових товарів, а саме підприємствами-виробниками такої продукції, автотранспортними і транспортно-експедиційними підприємствами. Положення дисертації можуть також застосовуватись у науково-дослідній роботі та навчальному процесі.

Повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Ознайомлення з публікаціями, авторефератом, дисертаційною роботою дозволяє зробити висновок про те, що робота відповідає вимогам щодо докторських дисертацій за сутністю, достовірністю, обґрунтованістю, ступенем наукової новизни, обсягом, структурою і оформленням.

Основні результати дисертаційного дослідження Фаловича Володимира Андрійовича викладені у 69 наукових працях, 10 з яких опубліковані у виданнях, включених до міжнародних наукометрических баз, в т.ч. одна в Scopus, дві – у наукових періодичних виданнях іншої держави, 27 у наукових фахових виданнях України, 1 одноосібній монографії та 10 колективних монографіях. Загальний обсяг друкованих робіт за темою дисертаційного дослідження становить 108,11 друк. арк., з яких особисто автору належить 87,88 друк. арк.

Обсяг друкованих праць, видання, в яких вони викладені та їх кількість, відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук та дозволяють стверджувати про достатнє представлення основних наукових положень.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Викладення основних положень дисертації в тексті автореферату за структурою та змістом відповідає вимогам МОН України до автореферату. У його тексті стисло та послідовно викладено основні положення, зміст, результати та висновки проведенного дисертаційного дослідження. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

1. Дискусійним виглядає твердження автора про трактування виробничого підприємства як провідної ланки. Можна навести приклади, коли провідною ланкою може виступати і дистрибутор, і клієнт (с. 77-81 дисертації, с. 11 автореферату).

2. Уведення терміну потенціал емерджентності вимагає відповідної формалізації розрахунку та оцінки і це доцільно було би представити реальними прикладами. (с. 99-100 дисертації, с. 11-12 автореферату).

3. У теоретичному плані уведення інтегрованої компоненти «відповідальність ланцюга поставок» є доцільним, однак в структурі цієї компоненти емерджентності існують протиріччя між відповідальністю перед середовищем, суспільством та стейкхолдерами, в основі яких цільові конфлікти цілей бізнесу із цілями соціальними та середовищними. І це вимагає їх арбітражування / усунення. (с. 111-114 дисертації, с. 11-12 автореферату).

4. Обґрунтування автором щодо необхідності упровадження в систему управління ланцюгом поставок наскрізної функції координування потребує розбудови суб'єктно-об'єктної структури, цілей та інструментів координування тощо, що в роботі висвітлено в недостатній мірі (с. 56-58 дисертації, с. 9-10 автореферату).

5. Робота виграла б, якщо її автор більш детально розглянув існуючі напрями реструктуризації та окреслив їх переваги та недоліки у порівнянні із логістичною реструктуризацією (с. 135-137 дисертації, с. 18 автореферату).

6. Можна погодитися із автором щодо поширення залучення українських промислових підприємств до міжнародних ланцюгів поставок, що сприяє, зокрема, зростанню імпорту складових частин кінцевих виробів, однак, при цьому варто було би врахувати наслідки такого тренду на макрорівні і чи не означає це відносне зниження експорту готової продукції вітчизняними виробниками (с. 219-220 дисертації, с. 19-20 автореферату).

7. Дискусійною можна вважати позицію автора щодо конструкції змістової частини категорії «емерджентність ланцюга поставок» в якій переважає кількісна складова та дещо менш оцінена її якісна складова. Автору співвідношення між цими складовими доцільно було би грунтувати більш диференційовано у залежності від конструкції ланцюга поставок с. 101-104 дисертації, с. 12-13 автореферату).

Загальний висновок

Дисертація Фаловича Володимира Андрійовича на тему: «Формування та розвиток комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення» є завершеною, самостійно виконаною науковою роботою. Отримані науково-обґрунтовані результати у сукупності вирішують науково-прикладну проблему щодо обґрунтування теоретико-методологічних зasad формування та розвитку емерджентних якостей ЛП товарів промислового призначення та розроблення рекомендацій щодо їхньої практичної реалізації.

За своїм змістом і якістю робота відповідає вимогам атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України, зокрема пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 656 від 19.08.2015 р., які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Викладене вище є підставою для присудження Фаловичу Володимиру Андрійовичу наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту та маркетингу

Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова

Л. О. Стрій

